

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI

**ENGELLİ
HAKLARI**
ÇALIŞTAYI

Ulusal Eylem Planı
2024

**ENGELLİ
HAKLARI**
ÇALIŞTAYI
Ulusal Eylem Planı
2024

Sibel Tatar
Cumhurbaşkanı Eşi

Aydan Başkurt
Cumhurbaşkanlığı Sosyal Hizmetler ve Sosyal Politikalar Danışmanı

Ahmet Akdeniz
Cumhurbaşkanlığı Engelliler Komitesi Başkanı

Editör
Doç. Dr. Süheyla Üçışık Erbilen
Doğu Akdeniz Üniversitesi Kadın Araştırmaları ve Eğitimi Merkezi
Yönetim Kurulu Başkanı

Çalıştay Koordinatörleri
Prof. Dr. Gökmen Dağlı
Prof. Dr. Fahriye Altınay
Prof. Dr. Zehra Altınay
Yakın Doğu Üniversitesi Toplumsal Araştırma ve Geliştirme Merkezi
Araştırma Görevlisi

Akademik Üye
Uzm. Aleyna Mutlu Alkaşi
Doğu Akdeniz Üniversitesi
Araştırma Görevlisi

Çalıştay Moderatörleri
Prof. Dr. Gönül Akçamete
Prof. Dr. Sibel Dinçyürek
Prof. Dr. Yağmur Çerkez
Doç. Dr. Mukaddes Sakallı Demirok
Doç. Dr. İpek Danju
Doç. Dr. Didem İşlek
Doç. Dr. Yasemin Sorakın
Doç. Dr. Gülsüm Aşıksoy
Doç. Dr. Şeniz Şensoy
Yrd. Doç. Dr. Seçil Besim Ayhan
Yrd. Doç. Dr. Şahin Akdağ
Yrd. Dr. Şebnem Güldal Kan
Yrd. Doç. Dr. Dervişe Amca Toplu
Dr. Emirali Evcimen
Uz. Nurcan Kaya

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	6
Tanımlar	8
Giriş	9
Ulusal Eylem Planı Amaç ve Hedefleri	12
Ulusal Eylem Planı Hedefleri (2024-2025)	13
Yasal Mevzuat Durumunun Gözden Geçirilmesi	14
Erişilebilirlik ve Sürdürülebilirlik	15
İstihdam - Yardımlar - Kurumlararası İşbirliği	16
Engellilerin Ailede ve Toplum İçerisinde Kabulü ve Görünürlüğü	18

TEŞEKKÜR

Engelli Hakları Çalıştayı'na katkıda bulunan Yakın Doğu Üniversitesi, Doğu Akdeniz Üniversitesi, moderatörlere, raportörlere, katılımcılara ve emeği geçen herkese teşekkür ederiz.

Engellilik konusu günümüzde bir insan hakları meselesi olarak kabul edilmektedir.

Engellilerin haklarını insan hakları hukukunun ayrılmaz bir parçası olarak değerlendiren ve engellilerin toplumsal yaşamın tüm alanlarına ayrımcılığa uğramaksızın ve diğer bireylerle eşit katılımlarının sağlanmasını benimseyen yaklaşım, ulusal ve uluslararası politika ve uygulamalarımıza yön vermektedir.

Engellilerin talepleri ve hak temelli mücadeleleriyle “engelliliğin bir insan hakları meselesi olduğu” küresel anlamda kabul edilen bir yaklaşım haline gelmiştir. Artık engelliler kendileri hakkında başkaları tarafından karar verilen, koruma ve yardıma muhtaç bireyler olarak görülme yerine kendi yaşamları üzerinde yetki ve karar sahibi hak öznesi özerk bireyler olarak kabul edilmiştir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin kabul edildiği 1948 yılından beri Birleşmiş Milletler himayesinde bütün insanlığın yararlanacağı medeni, kültürel, ekonomik, siyasi ve sosyal hakları tanımlayan bir dizi uluslararası sözleşme müzakere edilmiş ve üzerlerinde anlaşmaya varılmıştır. Bu sözleşmeler, engelliler de dâhil tüm insanların haklarının korunması ve teşvik edilmesindeki temel ilkeleri ve devletlerin yükümlülüklerini ortaya koymuştur. Engellilerin haklarının ise diğer bireylerin hakları ile birlikte bu Sözleşmeler ile doğal olarak garanti altına alındığı kabul edilse de, uygulamada diğer bireylerin sahip olduğu temel hak ve özgürlüklerden mahrum edildikleri küresel anlamda kabul edilmektedir.

Bu yaklaşım engellilerin tüm insan hak ve temel özgürlüklerinden tam ve eşit şekilde yararlanmasını teşvik ve temin etmek ile insanlık onurlarına saygıyı güçlendirmek amacını taşıyan Engelli Haklarına İlişkin Sözleşmenin BM tarafından 2006 yılında kabul edilmesiyle resmîyet kazanmıştır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi'nin 26 Temmuz 2010 tarihli Yetmiş dördüncü Birleşiminde Oybirliğiyle kabul olunan “Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunmasına İlişkin (Onay) Yasası” Anayasanın 94'üncü maddesinin (1)'inci fıkrası gereğince Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı tarafından Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle taraf olunmuştur. Ancak uygulamada sıkıntılar devam etmektedir.

Ülkemizde bulunan engellinin önündeki engelleri ortadan kaldıracak koşulları yaratacak, rehabilitasyon ve destek hizmetlerini geliştirecek, yeterli sosyal koruma sağlayacak, kapsayıcı politika ve program oluşturacak, var olan yasaları yürürlüğe koyacak bütün ilgili paydaşlara-hükümetlere, sivil toplum örgütlerine ve engelli insanların örgütlerine atılacak adımları önermek için hazırlanan bu raporun tüm vatandaşlarımıza hayırlı olmasını diliyorum.

Beni harekete geçiren ideal hepimizin sağlıklı, rahat ve onurlu bir yaşam sürdürebildiği bir ülkedir. Bu idealin gerçekleşmesiyle, engelli insanların da mutlu ve rahat bir hayat yaşayabileceği, kapsayıcı ve engellerin aşıldığı bir toplumun kurulmasını hep birlikte sağlayacağız.

Ersin TATAR

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
Cumhurbaşkanı

Geçtiğimiz 16 Mayıs 2024 günü, “Engelliler Haftası”nda, engelli bireylerimizin yaşadıkları zorluklara dikkat çekmek, toplumda farkındalık yaratmak, engelli bireylerimizin ve ailelerinin toplumdaki diğer bireylerle eşit yaşam koşullarına sahip olabilmeleri için yapılması gerekenleri ve alınması gereken önlemlerin ne olduğunu bizlere, ilgili kurum ve kuruluşlara gösterecek yol haritası için “1’inci Engelli Hakları Çalıştayı”nı yüksek oranda katılım ile hayata geçirdiğimiz, anımsanacaktır.

İşte bu Çalıştay sonucunda üretilen düşünce, öneri ve kararlarla ortaya çıkan “Engelli Hakları Çalıştay Ulusal Eylem Planı”nı, bu kitapçık ile sizlerle paylaşıyoruz.

İlk kez Çalıştay’da paylaştığımız ve KKTC Cumhurbaşkanlığı himayeleri ile BRT işbirliğinde gerçekleştirdiğimiz çok önemli iki kamu spotundan bahsetmemek, mümkün değildir. Kamu spotlarımızdan biri; özellikle engelli çocukları-

mızın toplum içerisinde ötekileştirilmesi konusu idi. Bu dehşet verici önemli sorunu öğrendiğimde hem çok şaşırıp hem çok üzüldüm. Bir çocuğumuzun, sırf engelli olduğu için okulunda yalnızca kimi arkadaşları tarafından değil, ne acı ki bazı veliler tarafından da ötekileştirildiğini konu alan bir spottu. Bu, kabul edilebilir bir durum değildir. Konuya ilişkin sorunun öncelliğini burada gördük ve ilk spotumuzu da bu noktada odakladık. İkinci konu kamu spotumuz ise “erişebilirlik” sorununu gözler önüne seriyor. Örneğin, adaletin arandığı mahkemelerimizde asansörün olmaması, adalet arayan engelli vatandaşlarımızı çok daha fazla engellediği ve hareket alanlarını daralttığı gibi, engelli avukatlarımızı da ya mesleğini yapmaktan men ediyor ya da mesleğini icra etmeyi çok zor ve eziyetli bir hale itiyor.

Çalıştayda da altını çizdiğim bir diğer önemli konu ise yardıma muhtaç engelli bireylerin anne babaları vefat ettikten sonra, hayatlarını, asgari ücrete tamamlanan bir maaşla idame ettirmek zorunda kalmalarıydı. Bu durumdaki yardıma muhtaç bir engelli bireyimizin durumunu sağlık raporlarıyla belgeledikten sonra, hayatına devam edebilmesi için en az anne veya babasından birinin emeklilik maaşını alması, kaçınılmaz bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Yine çalıştayda altını çizdiğim bir başka önemli konu ise engelli olmasına karşın, çalışabilecek durumda olan engelli bireylerin ilgili yasanın öngördüğü oranda işe alımlarının uygulanıyor olması gerektiğidir.

Eylem plânından çıkan sonuçlara göre; engellilerimizle ilgili olarak ülkemizdeki yasal mevzuatın yeniden gözden geçirilmesi; erişebilirlik, sürdürülebilirlik, istihdamlar, yardımlar, kurumlar arası iş birliği, engellilerin ailede ve toplum içerisinde kabulü ve görünürlüğü gibi ana başlıklara dikkat çekilerek, ilgili kurumların üzerine düşen sorumlulukları ve yükümlülükleri büyük bir dikkat ve hassasiyetle ortaya konmuştur. Bilindiği gibi çalıştaylar, her hangi bir konudaki sorunları, boşlukları ve ihtiyaçları daha yakından görebilmemiz için bizlere acil bir eylem plânı ortaya koyarlar. Ancak, çok daha önemli olansa bu eylem plânının öngörülen zaman içerisinde hayata geçmesi ve uygulanır olmasıdır.

Bu gerçekten hareketle, bugüne değin hayata kattığımız; “1’inci Engelli Hakları Çalıştayı”, “1’inci Aile Çalıştayı”, “1’inci Çocuk Hakları Çalıştayı”, “1’inci Yaşlı Hakları Çalıştayı” olmak üzere, dört çalıştayımızın kaydettiği her aşamasını yakından izliyor, değerlendiriyor ve taşımakta olduğumuz sorumlulukla, kamuoyu ile paylaşıyoruz.

Engelli Hakları Çalıştay konularımızla ilgili eylem plânlarımızın hayat bulmasında bizlere yardımcı olan, katkı sağlayan herkese ve özellikle Doç. Dr. Süheyla Uçışık Erbilen’e, Prof. Dr. Gökmen Dağlı’ya, Prof. Dr. Fahriye Altınay’a, Prof. Dr. Zehra Altınay’a, Ahmet Akdeniz’e ve Aydan Başkurt’a teşekkürü, bir borç bilirim.

Sibel TATAR

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
Cumhurbaşkanı Eşi

Tanımlar

Engelli: Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duyuşal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit koşullarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre koşullarından etkilenen bireyler engelli olarak ifade edilir.

Engellilik durumu: Bireyin engelliliğini ve engellilikten kaynaklanan özel gereksinimlerini, uluslararası yöntemleri temel alarak belirleyen derecelendirmeler, sınıflandırmalar ve tanılamaları ifade etmektedir.

Engelliliğe dayalı ayrımcılık: Siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı ifade etmektedir.

Engelli hakları: Mevcut engel durumu nedeniyle engellilerin, sağlıklı bireyler gibi eşit haklara erişiminin sağlanması için engellilere verilen pozitif ayrımcılık sağlayan haklara verilen genel isimdir.

Erişilebilirlik: Binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin, engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olmasını ifade etmektedir.

Sürdürülebilirlik: Bir durum veya herhangi bir şeyin devam etmesini sağlamak, onu devamlı kılmayı ifade etmektedir.

İlgili Kurum(lar): Eylem Planı doğrultusunda işbirliği içinde yapılacak faaliyetlerin kendi sorumluluk alanına giren kısmını yürüten kurum/kuruluşlar.

Sorumlu Kurum(lar): Eylem Planı doğrultusunda yapılacak faaliyeti bizzat yürütecek olan kurum/kuruluşlar.

Giriş

Engelli bireyler çoğunlukla sağlık, bakım hizmetlerine, eğitim ve istihdam fırsatlarına eşit derecede erişememekte, ihtiyaç duydukları engellilik hizmetlerini alamamakta ve günlük yaşamın faaliyetlerinden dışlanmaktadır. Birleşmiş Milletler, Engelli Haklarına İlişkin Sözleşmenin yürürlüğe girmesiyle birlikte engellilik, giderek daha fazla bir insan hakları sorunu olarak anlaşılmaktadır. Engellilik aynı zamanda bir kalkınma sorunudur da. Çünkü, engelli bireylerin engelsiz bireylere oranla daha düşük sosyoekonomik şartlarda yaşadıklarına ve daha yoksul olduklarına işaret eden kanıtlar gün geçtikçe çoğalmaktadır.

Sorun bu boyutlarda olmakla birlikte, engellilikle ilgili farkındalık ve bilimsel bilgi eksikliği yaşanmaktadır. Tanımlar üzerinde fikir birliğine varılmış değildir; engelliliğin oluş sıklığı, dağılımı ve eğilimleri konusunda uluslararası düzeyde karşılaştırılabilir bilgi pek azdır. Ülkelerin, engelli bireylerin ihtiyaçlarına cevap verecek politika ve müdahale geliştirme yolları hakkında derli toplu analiz mahiyetindeki çalışma sayısı çok azdır. Ülkemizde de durum farklı değildir. Engelliler alanında bilimsel çalışma yok denecek kadar azdır.

Bu durum karşısında 15 Aralık 2020 tarihinde Cumhurbaşkanlığı bünyesinde bütün engelli sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin katılımıyla Engelliler Komitesi oluşturulmuştur. Engelliliğin “Önlenmesi, Yönetimi ve Rehabilitasyonu” hakkında mevcut en iyi bilimsel veriler ışığında bir Engelli Hakları Raporu hazırlanması ihtiyacı doğmuştur. Engelli Hakları Raporu tüm kamu, kurum, kuruluş, meslek oda, birlik ve engelli sivil toplum örgütlerinin katılımları, deneyimleri, düşünceleri ve önerileri doğrultusunda ortaklaşa hazırlanmış bir rapordur. Zira bu kurumların işbirliği farklı sektörlerde farkındalığı, siyasi iradeyi ve eyleme geçişi artırdığı önceki deneyimlerden de malumdur.

Engelli Hakları Raporu yasa yapıcılara, uygulamacılara, akademisyenlere, kalkınma kuruluşlarına ve sivil topluma yönelik bir yol haritası bir yön verici olarak hazırlanmıştır.

Amaçlar

Raporun genel amaçları şunlardır:

-Mevcut en iyi bilimsel kanıtlar ışığında engelliğin öneminin hükümet ve sivil toplum nezdinde kapsamlı biçimde anlaşılmasını sağlamak ve engelliliğe yönelik yanıtları analiz etmek

-Bu analizden yola çıkarak ulusal düzeyde öneriler getirmek.

-Başbakanlık bünyesinde bir engelli dairesi kurulmasını sağlamak

-Yasal mevzuatlarda gerekli düzenlemeler yapılarak daha kapsayıcı bir yasanın hazırlanmasına öncülük etmek.

-Erişilebilirlik ve sürdürülebilirlik açısından kamuya açık tüm alanların standartlara uygun bir şekilde düzenlenmesinde kurumlar arası işbirliğini sağlamak.

-İstihdam, koruma ve yardımlar konusunda engelli bireylerin sosyo-ekonomik durumlarını göz önünde bulundurarak günün koşullarına göre daha çağdaş ve müreffeh yaşamaları için gerekli yasal çalışmaları başlatmak.

-Engellilerin Ailede ve Toplum içerisinde kabulü ve görünürlüğüne artırarak insanlıktan doğan haklarının eşit hak temelli bakış açılarının geliştirilerek sadece engelliğin farklılık yarattığını onun dışındaki tüm hakların engelsiz bireylerle eşit tutulacağı koşulların oluşturulmasını sağlamak.

-Ulusal veri tabanının oluşturulması ve ulaşılabilir olması amaçlanmıştır.

Raporun Kapsamı

Raporda erişilebilirliğin ve fırsat eşitliğinin iyileştirilmesine, katılım ve içermenin geliştirilmesine, engelli bireylerin bağımsızlığına ve insanlık onuruna saygının artırılmasına dönük önlemler üzerine yoğunlaşmıştır. Tema 1'de Engellileri Koruma, Rehabilitasyon ve İstihdam yasasının ihtiyaca yeterli cevaz vermemesinden dolayı daha kapsayıcı bir yasanın KKTC Cumhuriyet Meclisi tarafından kabul edilmesini içermektedir. Tema 2'de Engelli hakları kapsamında erişilebilirlik ve sürdürülebilirlik konusu ele alınmış olup, binalar ve yollar yasasında yer alan tüzükle birlikte engelli standartlarının ka-

muya açık tüm alanlarda uygulanmasına yönelik çalışmalar görülmüştür. Tema 3'te engelli bireylerin istihdam, koruma ve nakdi yardımların yanında kurumlararası işbirliğinin süratli bir şekilde artırılmasına yönelik çalışmaların ne olacağı tartışılmıştır. Tema 4'te engellilerin ailede ve toplum içerisinde kabulü ve görünürlüğü konusu tartışılmaktadır.

İleriye Yönelik Adımlar

Engelli Hakları Çalıştay Raporunda engelli bireylerin toplum yaşamına katılma ve içerme düzeyini iyileştirmek için gerekli adımlar yer almaktadır. KKTC Cumhurbaşkanlığı himayelerinde tüm ilgili kurum/kuruluş, sivil toplum örgütü ve akademisyenlerin katılımı ile hazırlanan bu raporun bütün sektörlerde ve her düzeyde somut bir biçimde eyleme geçilmesine katkıda bulunmak, bu sayede ülkemizin her yerindeki engellilerin sosyal ve ekonomik kalkınmasına ve bu bireylerin insan haklarının tam anlamıyla teslimine yardımcı olmaktadır.

Ulusal Eylem Planı Amaç ve Hedefleri

Amaç ülkemizde tüm engelli bireylerin özgürce yaşam şartlarına sahip oldukları “hak temelli” uygulamalarla engelli bireylerin ve ailelerinin sosyal, ekonomik ve toplumsal sorunlarla karşılaşmadan yaşam kalitelerinin en üst seviyede olmasını sağlayacak düzenlemeleri ve uygulamaları ortaya koyacak bir yol haritası oluşturmaktır.

Engelli hakları çerçevesinde hazırlanan Ulusal Eylem Planı 2024-2025 1 (bir) yıllık bir uygulama dönemini kapsamaktadır.

Belirlenen hedefler doğrultusunda yapılacak olan faaliyetleri uygulama süreleri: Kısa vade (6 ay), orta vade (1 yıl) olarak planlanmıştır.

Engelli Hakları Çalıştay Ulusal Eylem Planı'nın (2024-2025) uygulanması 6 (altı) aylık dönemler halinde düzenlenecek izleme ve değerlendirme toplantıları ile takip edilecektir.

Hedefler		Faaliyetler
1.	Engellilik Alanında Ülkedeki Yasal Mevzuat Durumunun Gözden Geçirilmesi	2 Faaliyet
2.	Engellilerin Erişilebilirlikleri ve Bunun Sürdürülebilirliği	3 Faaliyet
3.	Engellilerin İstihdama Katılımı - Korunması - Engellilere Yapılan Yardımlar - Kurumlararası İşbirliği	3 Faaliyet
4.	Engellilerin Ailede ve Toplum İçerisinde Kabulü ve Görünürlüğü	2 Faaliyet
TOPLAM	4 HEDEF	10 FAALİYET

Ulusal Eylem Planı Hedefleri (2024-2025)

1

HEDEF – YASAL MEVZUAT

Ülkemizde engelli bireylerle ilgili yasal mevzuatın durumunun gözden geçirilerek çağa uygun gerekli ve kapsamlı düzenlemeler yapılması.

2

HEDEF – ERİŞİLEBİLİRLİK VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Ülkemizde engelli hakları kapsamında engellilerin erişilebilirlik ve sürdürülebilirlikte yaşadıkları sorunlar ile bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin ortaya konularak gerekli düzenlemelerin yapılması.

3

HEDEF – İSTİHDAM, KORUNMA, YARDIMLAR VE KURUMLARARASI İŞBİRLİĞİ

Ülkemizde engellilerin istihdam durumu, engellilere verilen yardımların yeterliliği konularının gözden geçirilerek en iyi şartlara ulaştırılması için kurumlararası işbirliğinin geliştirilmesi ve bu konuda politikalar üretilmesi.

4

HEDEF – ENGELLİLERİN AİLEDE VE TOPLUM İÇİNDE KABULÜ VE GÖRÜNÜRLÜĞÜ

Ülkemizde engelli hakları kapsamında engelli bireylerin aile ve toplum içindeki görünürlüğü ve kabulü yönünde hem bireysel hem toplumsal bilinç yükseltme çalışmalarının yapılması.

1- ENGELLİLİK ALANINDA ÜLKEDEKİ YASAL MEVZUAT DURUMUNUN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ

Faaliyet 1.1. Ülkemizdeki engelli hakları ve engellilerin durumu ile ilgili mevzuat durumunun analiz edilerek yasal yapının oluşturulması

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
KKTC Başbakanlık Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Sağlık Bakanlığı KKTC Eğitim Bakanlığı	KKTC Cumhuriyet Meclisi Barolar Birliği Yerel Yönetimler Polis Genel Müdürlüğü Devlet Planlama Örgütü İstatistik Kurumu İlgili Sivil Toplum Örgütleri (Thalasaemia Derneği, Ortopedik Özürlüler Derneği, Ms Derneği, Aileler, Görmezler Derneği)	Kısa ve Orta Vade 1 yıl	Konu ile ilgili çalışma grupları- nın oluşturulması Ülkede bu alanda çalışma yürüten tüm devlet kurumları/ sivil toplum örgütleri temsilci- leri ve hukukçular Ülkede engellilik alanında mev- cut durumun tespit edilmesi (yasal ve kurumsal anlamda) Ülkede ihtiyaç duyulan engel- lilik alanındaki gerekli yasal düzenlemelerin yapılması

Faaliyet 1.2. Başta eğitim ve sağlık olmak üzere uluslararası sözleşmelere uygun olarak engellilerin haklarının verilmesi, var olan haklarının korunması ve çağdaş düzeye çıkarılabilmesi için planlama ve programlama yapabilecek bir yapı oluşturularak bir kamu kurumu adı altında birleştirilmesi (Engelli Hizmetleri Dairesi Müdürlüğü'nün kurulması)

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
KKTC Başbakanlık Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Çalışma Dairesi Sosyal Hizmet Dairesi Maliye Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Nüfus Kayıt Dairesi Sosyal Sigortalar Dairesi Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı Yerel Yönetimler Devlet Planlama Örgütü İstatistik Kurumu	Kısa ve Orta Vade 1 yıl	Konu ile ilgili tüm paydaşlardan oluşan bir çalışma grubunun oluşturu- lması Engellilerin en temel haklarından olan eşit eğitim hakkı için gerekli düzenlemelerin yapılması Özel eğitim yasasına bağlı tüzüklerin ivedilikle hazırlanıp yürürlüğe girmesi Mevzuat ve Kurumsal anlamda yapılandırılması için ilgili çalışmaların başlatılması Engellilerin, sosyal ve ekonomik yaşam içerisinde hayatlarını kolay- laştıracak, her türlü erişimlerini daha hızlı ve kolay sağlayacak bir yapının oluşturularak bunu sağlayacak Engelli Hizmetleri Dairesi'nin kurulması ve sürecin takibi

2- ERİŞİLEBİLİRLİK VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Faaliyet 2.1. Engellilerin, toplumda sosyal statü eşitliğine kavuşabilmeleri için ulaşım, erişim, dolaşım olanaklarının artırılarak (kamu kuruluşları, sosyokültürel ortamlar, eğitim ve sağlık kuruluşları vb.) alt ve üst yapı düzenlemelerinin engelli standartlarına uygun konuma getirilmesi, bu konuda sorumlu kurum ve kuruluşların yükümlülüklerinin belirlenmesi (kamu kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, meslek örgütleri)

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
KKTC Başbakanlık Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Maliye Bakanlığı Ulaştırma Bayındırlık ve Şehircilik Bakanlığı Belediyeler Birliği Yerel Yönetimler	KKTC Başbakanlık Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Maliye Bakanlığı Ulaştırma Bayındırlık ve Şehircilik Bakanlığı Belediyeler Birliği Yerel Yönetimler	Kısa ve Orta Vade 1 yıl	Engellilerin sosyal yaşamda ve kamusal alanda erişimlerinin diğer vatandaşlar gibi eşit bir şekilde sağlanması için gerekli alt yapı düzenlemelerinin yapılması ve takip edilmesi Bu konuyla ilgili gerekli yasal düzenlemelerin oluşturulması ve takip edilmesi

Faaliyet 2.2. Erişilebilirlik konusundaki düzenlemelerin yasaya tabi tutulması (İhale Komisyonu, Planlama İnşaat Dairesi, Şehircilik Dairesi ve Devletin diğer ilgili kurumları ile Belediyeler)

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
KKTC Başbakanlık Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı KKTC Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı	KKTC Başbakanlık Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı KKTC Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı Polis Genel Müdürlüğü Yerel Yönetimler	Kısa ve Orta Vade 1 yıl	Engellilerin erişilebilirliğinin uluslararası sözleşmelerde belirlenen kriterler çerçevesinde sağlanması için ihtiyaç duyulan tüm yasalarda gerekli düzenlemelerin yapılması Yapılan düzenlemelerin ve sürecin takip edilmesi

Faaliyet 2.3. Vatandaşların şehir içi ve şehir dışı ulaşımını sağlayacak araçlara devletin ilgili kurumları izin verirken ayrıca engellilerin erişimini sağlayacak özel tesisatlı araç kotası verilmesi ve bu konuda gerekli düzenlemelerin yapılması. Ayrıca engelliye yönelik taşımacılık hizmetinin uygun koşullara göre ve engelinin hayatını kolaylaştıracak şekilde yapılabilmesi için araçlarda yapılacak düzenlemeler için teşvik ve muafiyet sağlanması.

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı	Yerel Yönetimler	Kısa ve Orta Vade 1 yıl	Engellilerin ülke içi ulaşımını kolaylaştıracak düzenlemelerin yapılması

3. İSTİHDAM- KORUMA - YARDIMLAR- KURUMLARARASI İŞBİRLİĞİ

Faaliyet 3.1. Engellilerin almakta olduğu nakdi yardımların yeterliliğinin gözden geçirilmesi ve ayrıca bakıma muhtaç olan engellilerin statülerinin gözden geçirilerek yaşamsal faaliyetlerini insan onuruna yaraşır bir şekilde karşılayacak düzeye çıkarmak için gerekli düzenlemelerin yapılması. Bakacak kimsesi olmayan engelli bireyler için devletin kontrolünde yaşam evinin hizmete açılması.

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Maliye Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Sosyal Hizmetler Dairesi Çalışma Dairesi Sosyal Sigortalar Dairesi Yerel Yönetimler Engellilik ile ilgili dernekler	Kısa Vade 6 ay	Engellilerin toplumda yaşamlarının sonuna kadar insan onuruna yaraşır bir hayat sürmeleri için yeterli nakdi destek almaları Bakıma muhtaç olan engellilerin bakımlarını sağlayacak sistemlerin sosyal devlet bağlamında kurulması Bakacak kimsesi olmayan engelliler için yaşam evinin hizmete açılması Devletin ilgili kurumlarının bu konuda gerekli yasal düzenlemeleri yapmaları Devletin ilgili kurumlarının ekonomik ve sosyal yoksunluk yaşayan engellilere her türlü desteği sağlaması ve bu konularda gerekli takibin yapılması

Faaliyet 3.2. Engellilerin, ekonomik ve sosyal yaşama entegre olabilmeleri için istihdamda fırsat eşitliği sağlanarak toplumla bütünleşmelerine olanak sağlanması.

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
KKTC Başbakanlık Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Maliye Bakanlığı İlgili Meslek Örgütleri	Çalışma Dairesi İlgili Özel ve Devlet Kurum- Kuruluşları	Kısa ve Orta Vade 1 yıl	Engellilerin toplumla bütünleşmelerini sağlamak için devlet ve özel kuruluşlara istihdam edilerek ekonomiye aktif olarak katılımlarının sağlanması, kendilerine bu konuda fırsat eşitliği sağlanması Devletin ilgili kurumlarının engellilerin istihdamı ile ilgili olarak sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yaparak engelli istihdamının artırılmasının sağlanması

Faaliyet 3.3. Engellilerin tanılarının net konulması, anlaşılır bir şekilde ayrıştırılması ve bu konudaki istatistik verilerin sağlıklı ve güvenli tutulması ve erişilebilir olması, engellilerin statülerini belirleyecek sağlık raporuna erişim prosedürlerinin gözden geçirilmesi ve bu konuda kolaylaştırıcı çalışmaların, ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde yapılması.

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Sağlık Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Başbakanlık İstatistik Kurumu	Sağlık Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İstatistik Kurumu	Kısa Vade 6 ay	Engellilerin, engellilik durumlarını belirleyen tanıların tam olarak konulması ve engellilerin bu raporlara ulaşmak için izleyecekleri prosedürlerin kolaylaştırılarak engelli raporlarına erişimin kolaylaştırılması için gerekli düzenlemelerin yapılması Devletin ilgili kurumlarının işbirliği içerisinde bu sürecin kolaylaştırılması için çalışmalar yapması. Bu konudaki istatistik verilerin tutulmasının zorunlu hale getirilmesi ve verilerin erişilebilir olması

4. ENGELLİLERİN AİLEDE VE TOPLUM İÇERİSİNDE KABULÜ VE GÖRÜNÜRLÜĞÜ

Faaliyet 4.1. Engellilerin tanı konulmasından itibaren aileye gerekli desteklerin sağlanması (psikolojik / ekonomik / sosyal) ve bu süreçte engellilerin, aile içerisindeki görünürlüklerinin artması için gerekli programların planlanmasına yönelik politikalar geliştirmek ve bu konudaki sorumlulukları belirlemek

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Engellilik alanı ile ilgili dernekler Yazılı ve Görsel Medya	Çalışma Dairesi Sosyal Hizmet Dairesi Polis Genel Müdürlüğü Engellilik alanı ile ilgili dernekler Yazılı ve Görsel Medya	Kısa ve Orta Vade 1 yıl	Bu konu ile ilgili çalışma grubunun oluşturulması Engelli bireylerin kabulü ve görünürlüğü için ailelere yönelik destek programları oluşturmak ve bu konuda kapsayıcı politikalar geliştirmek.

Faaliyet 4.2. Engellilerin toplum içerisinde görünürlüğünün daha etkili olması ve sosyal içermenin engelli bireyleri de tam kapsayacak şekilde gerçekleşebilmesi için bu konuda toplumsal kültürü arttıracak farkındalık çalışmalarının yapılması (aile içerisinde, okullarda, toplumda vb.)

Sorumlu Kurum	İlgili Kurum	Süre	Performans Göstergesi
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Yerel Yönetimler Medya Kuruluşları Sivil Toplum Kuruluşları Aileler	Sosyal Hizmetler Dairesi Çalışma Dairesi Medya Kuruluşları Polis Genel Müdürlüğü Dernekler Üniversiteler ve diğer sivil toplum kuruluşları Aileler	Kısa ve Orta Vade 1 yıl	Bu konu ile ilgili çalışma grubunun oluşturulması Toplumda engelli bireylere bakış açısını değiştirecek farkındalık çalışmaları üretmek, organize etmek ve denetlemek Bu konuyla ilgili tüm paydaşların ortak çalışmalar yürütmesi ve politika geliştirmesi

ENGELLİ HAKLARI ÇALIŞTAYI

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI